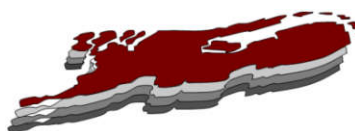

**Inventariserend veldonderzoek –
verkenkende fase**

**Barneveldsestraat 6
te Scherpenzeel, gem.
Scherpenzeel (Gld.)**

augustus 2016
Versie 2.0 definitief

In opdracht van:
Teus Advies

Colofon

Laagland Archeologie Rapport 23

Inventariserend veldonderzoek – verkennende fase, Barneveldsestraat 6 te Scherpenzeel, gem. Scherpenzeel

Auteur: J.A.M. Oude Rengerink

In opdracht van: Teus Advies

Foto's en tekeningen: Laagland Archeologie

Status rapport: Versie 2.0 definitief

Controle: E.W. Brouwer

Autorisatie: J.A.M. Oude Rengerink

ISSN 2468-4759

Laagland Archeologie V.O.F
Van Ruysdaelbaan 106
5613 DL Eindhoven

Tel 040-426796

E-mail: info@laaglandarcheologie.nl
KvK-Nummer: 60294418

© Laagland Archeologie V.O.F, Eindhoven, 29 augustus 2016

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Laagland Archeologie V.O.F. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inventariserend veldonderzoek – verkennende fase, Barneveldsestraat 6 te
Scherpenzeel, gem. Scherpenzeel (Gld.)

Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding onderzoek	7
1.2 Afbakening plan- en onderzoeksgebied	7
1.3 Administratieve gegevens	8
1.4 Huidige situatie en toekomstig gebruik	9
1.5 Voorziene bodemverstoringen	9
1.6 Onderzoeksdoel	10
2 Inventarisatie	11
2.1 Inleiding	11
2.2 Landschappelijke ontwikkeling	11
2.3 Archeologie	14
2.4 Historie	15
2.5 Conclusies	17
2.6 Verwachtingsmodel	18
3 Veldonderzoek	20
3.1 Beschrijving onderzoeksmethodiek	20
3.2 Resultaten veldonderzoek	20
3.2.1 Lithologie en bodem	20
3.2.2 Archeologie	21
4 Conclusie	22
5 Selectieadvies	23
literatuur	24
BIJLAGE 1 AMZ-cyclus	25
BIJLAGE 2 Archeologische perioden	26
BIJLAGE 3 Geomorfologische kaart	27
BIJLAGE 4 Bodemkaart	28
BIJLAGE 5 Waarnemingen, AMK-terreinen en onderzoeksmeldingen	29
BIJLAGE 6 Boorstaten	30
BIJLAGE 7 Boorpuntenkaart	33
BIJLAGE 8 Advieskaart	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Samenvatting

Laagland Archeologie heeft in augustus 2016 een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek uitgevoerd in een terrein nabij de boerderij aan de Barneveldsestraat 6. Het onderzoek vond plaats in verband met de ruimtelijke procedure vanwege het voornemen op het terrein een nieuwe pluimveestal te bouwen. Het bureauonderzoek had tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen; het verkennend booronderzoek had tot doel dit verwachtingsmodel te toetsen en zonodig aan te vullen. Op grond van het onderzoek diende een advies te worden opgesteld voor eventueel aanvullend onderzoek danwel het terrein ten aanzien van het omgevingsaspect archeologie vrij te kunnen geven.

Op basis van het bureauonderzoek is gesteld dat het plangebied ligt op een dekzandrug in een van oorsprong relatief laag en nat landschap. Vermoedelijk moeten grote delen van dit landschap met veen overdekt zijn geweest. Qua archeologische verwachting werd alleen gerekend met de kans op de aanwezigheid van vindplaatsen uit het laat-paleolithicum en het mesolithicum en mogelijk ontginningssporen en verkavelingssporen vanaf de volle middeleeuwen.

Uit het verkennend booronderzoek blijkt dat er ter plaatse van de dekzandrug sprake is van een ophogingspakket, deels liggend op een begraven (en geroerde) A-horizont. Gezien het ophogingspakket is de dekzandrug van nature zeker een halve meter lager geweest waardoor er nauwelijks nog sprake is van een aanzienlijke verhoging in het gebied. Het oorspronkelijke bodemprofiel is grotendeels tot in de BC-horizont en deels in de C-horizont geroerd. Op grond van de aanwezigheid van veenresten is het vrijwel zeker dat de dekzandrug overdekt is geweest met veen.

De bevindingen passen in het verwachtingsmodel. Tussen de perioden van het mesolithicum tot en met de volle middeleeuwen worden er geen archeologische vindplaatsen verwacht. Bovendien zal de oorspronkelijk vrij lage dekzandrug ook in voorgaande perioden niet een zodanig verhoging in het landschap zijn geweest om voor de toenmalige jagers-verzamelaars een aantrekkelijke tijdelijke vestigingsplaats te vormen. Mochten er alsnog een vindplaats uit die perioden aanwezig zijn, dan zal die vanwege de verstoring van de top van de zandrug ook sterk zijn verstoord.

Er zijn bij het verkennend veldonderzoek ook geen archeologische indicatoren aangetroffen. Dit is vanwege de ingezette methode voor verkennend onderzoek ook niet goed mogelijk vanwege de boordichtheid en het beperkte volume van de 7 cm diameter boorkernen. Voor wat betreft de verwachting voor laatmiddeleeuwse ontginnings- en verkavelingssporen kunnen er met het uitgevoerde booronderzoek geen aanwijzingen voor worden gevonden. Voor zover die aanwezig zijn is de archeologische waarde gering en

Inventariserend veldonderzoek – verkennende fase, Barneveldsestraat 6 te Scherpenzeel, gem. Scherpenzeel (Gld.)

leidt de bouw van de pluimveestal niet tot aanzienlijke aantasting van deze zich over een groter areaal uitstrekkende sporen.

Gezien de lage archeologische verwachtingswaarde zoals die in onderhavig onderzoek is vastgesteld wordt door Laagland Archeologie geadviseerd geen aanvullend archeologisch onderzoek te laten uitvoeren en gelden er ten aanzien van archeologische waarden in het plangebied geen verdere bezwaren tegen de voorgenomen ontwikkeling.

HOOFDSTUK

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING ONDERZOEK

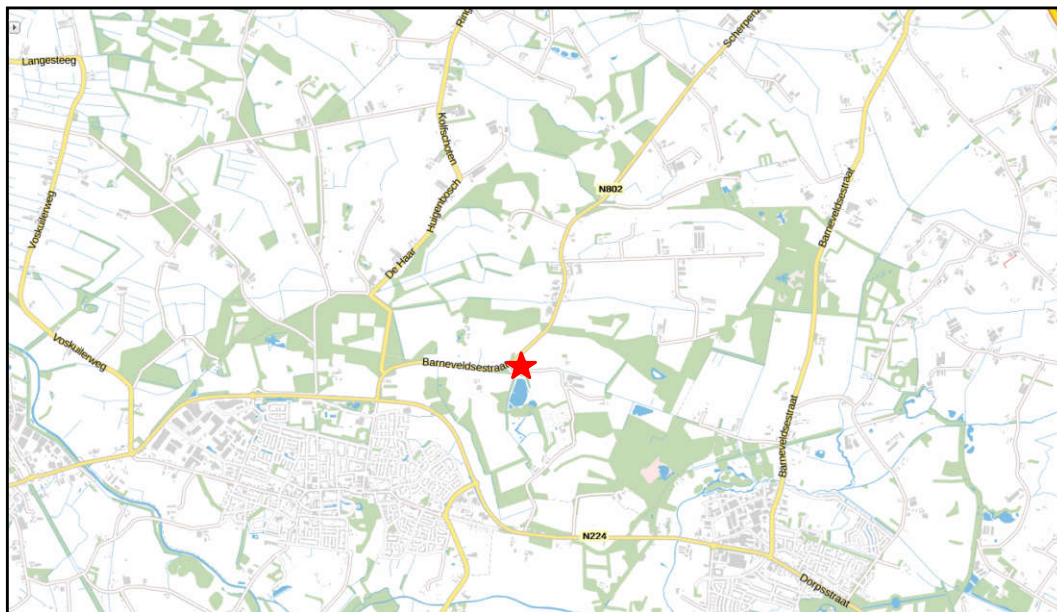
Aanleiding voor het onderzoek vormt de geplande bouw van een pluimveestall bij het agrarisch bedrijf aan de Barneveldsestraat 6 te Scherpenzeel. Hiertoe is een bestemmingsplanwijziging vereist. Op basis van het bestemmingsplan dient archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden om aan te tonen dat eventueel aanwezige archeologische waarden niet onevenredig worden of kunnen worden geschaad door de geplande bouwactiviteiten. Deze vinden plaats in een zone met een hoge archeologische verwachting. Op grond van het gemeentelijke beleid is onderzoek nodig bij bodemingrepen dieper dan 30 cm en bij een omvang van meer dan 250 m². Het plangebied heeft een omvang van circa 3300 m² wat overeenkomt met de oppervlakte van de te bouwen stal. Hiermee heeft de bodemverstoring als gevolg van de bouw van de stal dezelfde oppervlakte. Rekening wordt gehouden met een bodemverstoring die dieper reikt dan 30 cm. De omvang van de geplande verstoringen overschrijdt de vrijstellingsgrenzen zoals die in het vigerende gemeentelijk archeologiebeleid zijn aangegeven.

1.2 AFBAKENING PLAN- EN ONDERZOEKSGBIED

Het plangebied ligt aan de Barneveldsestraat 6 te Scherpenzeel in de gelijknamige gemeente. De geplande pluimveestall bevindt zich aan de oostzijde van het bestaande agrarische bedrijf en heeft een oppervlakte van circa 3300 m².

Voor een beter begrip van de bodemkundige omstandigheden en de archeologie van de planlocatie is een groter gebied bestudeerd. Een zone van 500 m rondom het plangebied wordt voldoende geacht om de archeologische potentie van het plangebied in kaart te brengen. Deze zone wordt aangeduid 'onderzoeksgebied'.

Inventariserend veldonderzoek – verkennende fase, Barneveldsestraat 6 te Scherpenzeel, gem. Scherpenzeel (Gld.)

Afbeelding 1. Ligging van het plangebied (rode ster)

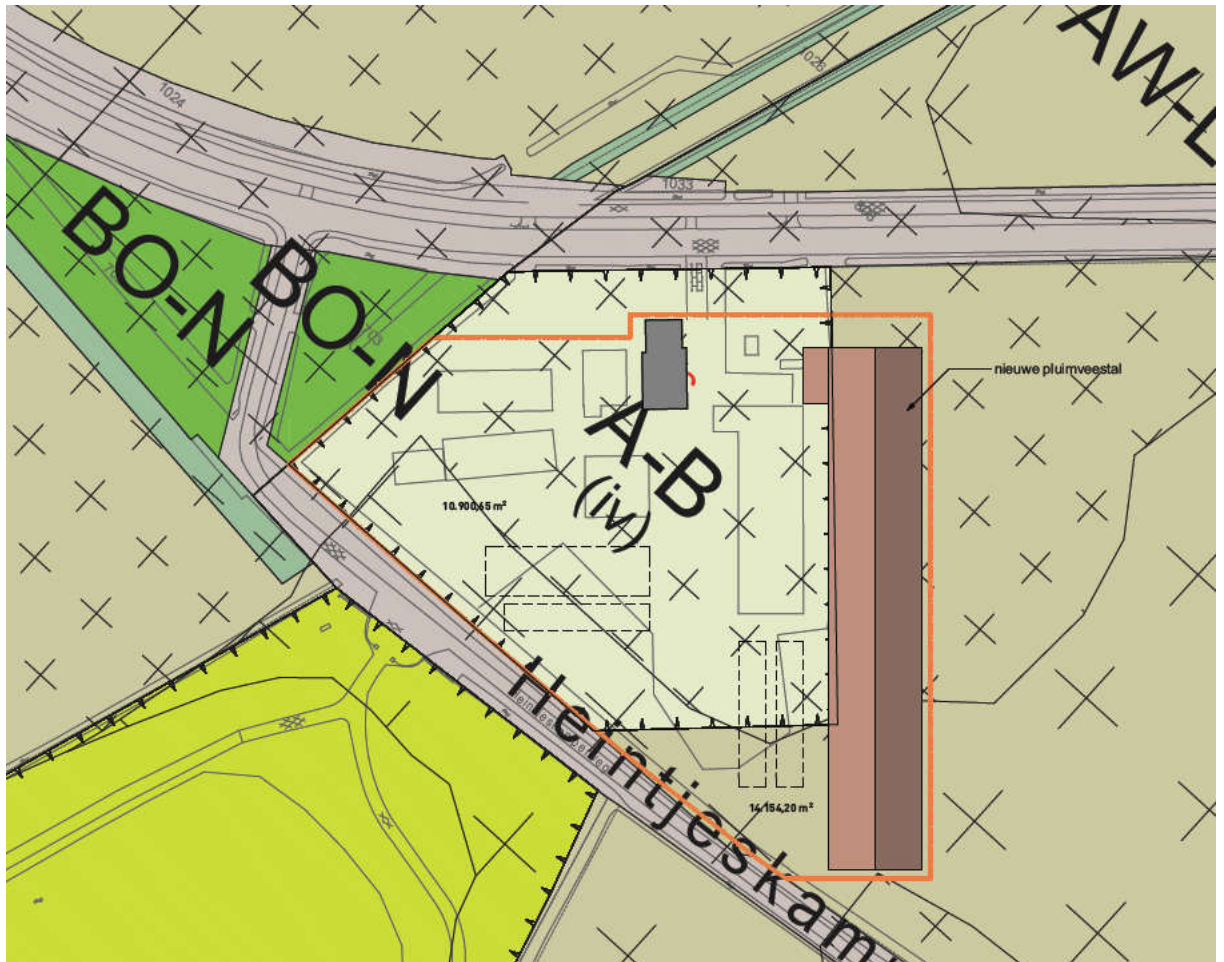
1.3 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

OBJECTGEGEVENS PLANGEBIED	
Projectnaam	Inventariserend veldonderzoek – verkennende fase, Barneveldsestraat 6 te Scherpenzeel, gemeente Scherpenzeel (Gld.)
Plaats	Scherpenzeel
Gemeente	Scherpenzeel
Provincie	Gelderland
Kaartblad	32O
Coördinaten hoekpunten	Noord : 163312/455663 West : 163325/455673 Oost : 163405/455601 Zuid : 163381/455592
Oppervlakte perceel circa	3250 m ²
Omvang bodemverstoring circa	3250 m ²
Diepte bodemverstoring circa	Meer dan 30 cm
Onderzoeksaanmelding ArchisIII	4010603100
Uitvoeringsperiode onderzoek	12 augustus 2016
Beheerder en plaats documentatie	Laagland archeologie VOF, vestiging Ommen. Na deponering: Provinciaal Depot voor Bodemvondsten van Gelderland te Nijmegen.

Tabel 1. Objectgegevens.

1.4 HUIDIGE SITUATIE EN TOEKOMSTIG GEBRUIK

Het plangebied is in gebruik als weiland direct grenzend ten oosten van de agrarische opstallen. Ter plaatse zal een pluimveestall worden gebouwd.

Afbeelding 2. Locatie van het plangebied (roodomlijnd). In bruin is de geplande pluimveestall aangeduid

1.5 VOORZIENE BODEMVERSTORINGEN

De te bouwen pluimveestall met een lengte van circa 130 meter en een breedte van circa 25 meter heeft een oppervlakte van circa 3250 m. De bouw van de stall leidt in ieder geval tot een bodemverstoring van minimaal 30 cm -mv. De kans dat daardoor eventueel aanwezige archeologische waarden worden aangetast is zeer groot.

1.6 ONDERZOEKSDOEL

Het uitgevoerde onderzoek behoort tot de eerste fasen in het huidige archeologische onderzoeksproces (zie bijlage 1). Het bureauonderzoek heeft tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen aan de hand van bestaande bronnen, en te bepalen of en zo ja welke delen van het plangebied in aanmerking komen voor vervolgonderzoek. Het Inventariserend veldonderzoek verkennende fase heeft tot doel het archeologisch verwachtingsmodel te toetsen en zonodig aan te vullen. Daarnaast kunnen in dit onderzoekstadium eventueel aanwezige vindplaatsen worden opgespoord, al is die kans statistisch klein. Op grond van de resultaten van dit onderzoek kan worden beoordeeld of en zo ja, welke vorm van vervolgonderzoek nodig is om de archeologische waarde van het gebied te kunnen vaststellen. Voor realisering van de doelstelling wordt de volgende vraagstelling gehanteerd:

- Wat is de fysisch-geografische situatie van het gebied?
- Hoe is de bodemopbouw in het plangebied en in welke mate is deze nog intact? Wat is de invloed van de geomorfologische en bodemkundige aspecten van het plangebied op bewoning en gebruik in het verleden?
- Welke bekende archeologische waarden (complextype, archeologische periode) bevinden zich in het plan- en onderzoeksgebied?
- Wat is bekend over het historisch gebruik van het plangebied in het verleden?
- Wat is de specifieke verwachting van het plangebied ten aanzien van archeologische waarden? (complextype, diepteligging, periode en kenmerken)?
- In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische waarden bedreigd door de voorgenomen bodemingrepen?
- Indien mogelijk aanwezige archeologische waarden worden bedreigd door de geplande bodemingrepen, hoe kan planaanpassing schade aan deze resten voorkomen of beperken?

HOOFDSTUK

2 INVENTARISATIE

2.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk worden de relevante landschappelijke ontwikkeling en huidige bodemkundige situatie beschreven. Voor wat betreft de in de tekst genoemde archeologische perioden wordt verwezen naar bijlage 2.

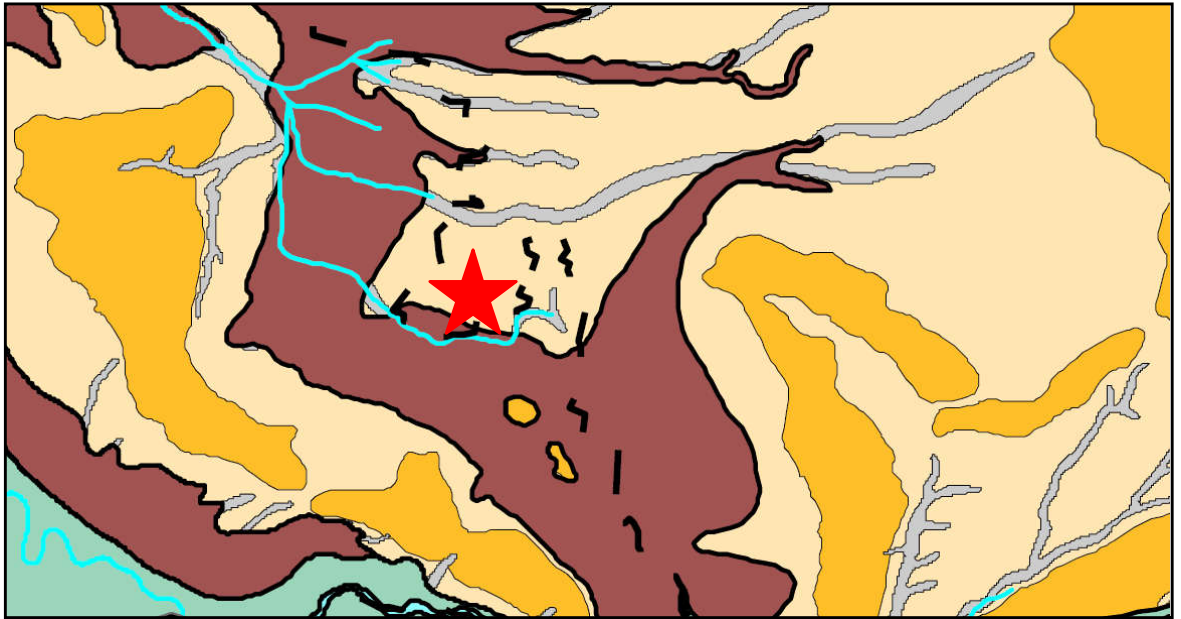
2.2 LANDSCHAPPELIJKE ONTWIKKELING

Het plangebied ligt aan de westelijke rand van de Gelderse Vallei, een laag gebied tussen de Utrechtse stuwwal en de stuwwallen van de Veluwe. Het is een grotendeels opgevuld glaciaal tongbekken dat in het Saalien is ontstaan en waarin gedurende de laatste fase van deze ijstijd glaciale en periglaciale afzettingen van de Formatie van Drenthe zijn ontstaan. Gedurende de navolgende warmere periode, het Eemien, zijn er in dit tongbekken lagunair-estuariene sedimenten afgezet (Eem Formatie). In de laatste ijstijd (het Weichselien) is een dik pakket periglaciale afzettingen (Formatie van Boxtel)¹ afgezet. Daarvan bestaat het onderste deel hoofdzakelijk uit smeltwaterafzettingen en het bovenste deel vooral uit eolische afzettingen die bestaan uit dekzanden (Laagpakket van Wierden). De dekzanden vormen het hedendaagse oppervlak maar er is in de Gelderse Vallei vanaf circa 3800 v. Chr., eerst in de kleinere laagtes maar geleidelijk aan op regionale schaal een groot veengebied ontstaan dat aan het begin van de late middeleeuwen zijn maximale verbreiding kende.

Zoals op de paleogeografische kaart rond 800 n.Chr. is te zien heeft de omgeving van het plangebied niet onder een veendek gelegen maar mogelijk is er in de laagste delen van de directe omgeving wel lokaal veen ontstaan. Het gaat dan vooral om de beekdalen of andere laagtes zoals vennen. Vanaf de late middeleeuwen wordt veel veen ontgonnen en aan het eind van deze periode is al weer veel veen afgegraven. Ook de kleinere venen zoals bovengenoemd kunnen dan al zijn afgegraven.

Op basis van een recente publicatie wordt echter vermoed dat ook in de omgeving van het onderzoeksgebied een veendek aanwezig is geweest (afbeelding 4). Hierop is te zien dat tijdens de maximale uitbreiding van het veendek alleen nog de grote dekzandruggen niet met veen waren bedekt.

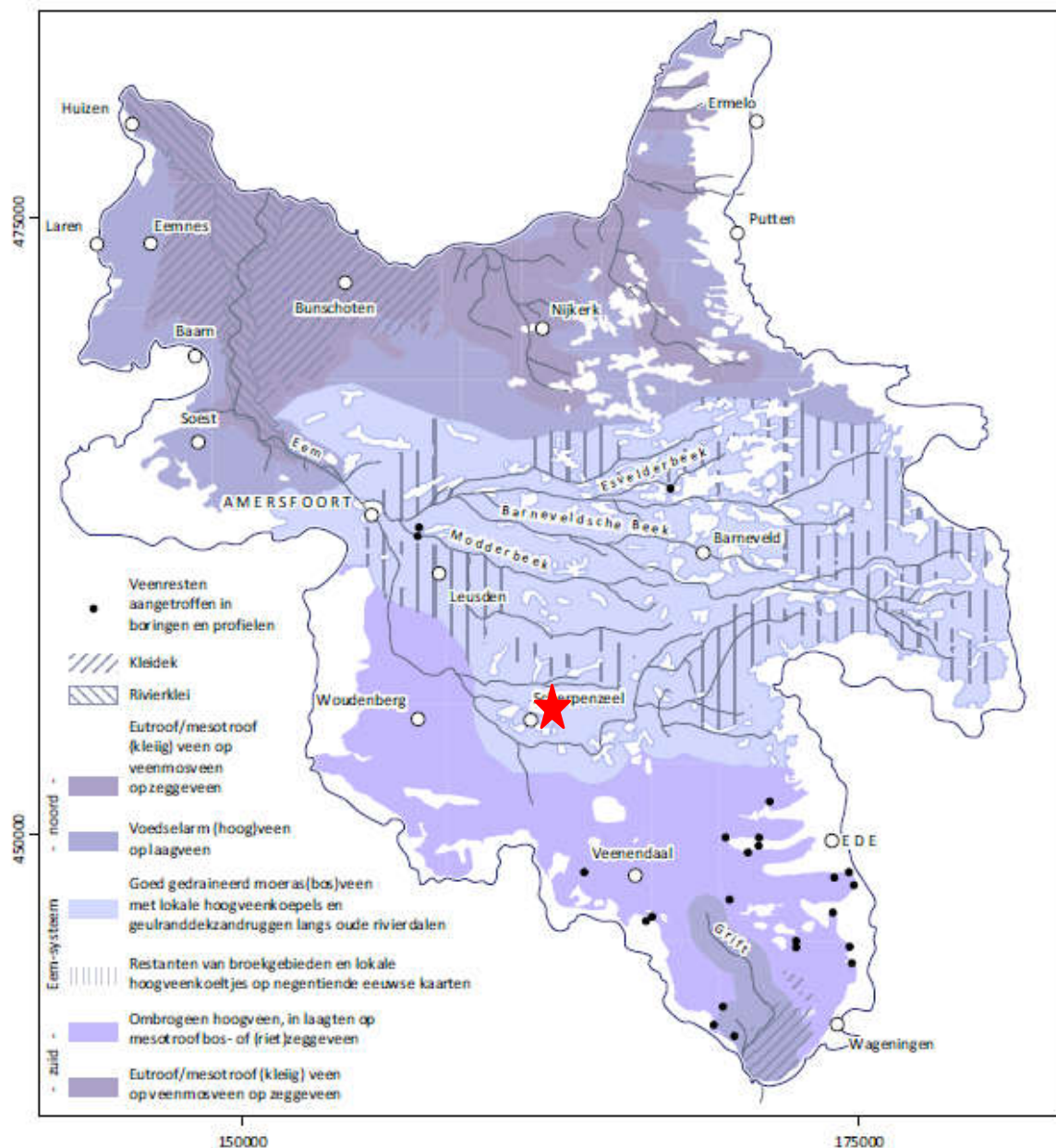
¹ Scholte Lubberink et al. 2015

Afbeelding 3. Uitsnede uit de paleogeografische kaart van Nederland rond 800 n. Chr. De ligging van het plangebied is met de rode ster aangeduid.

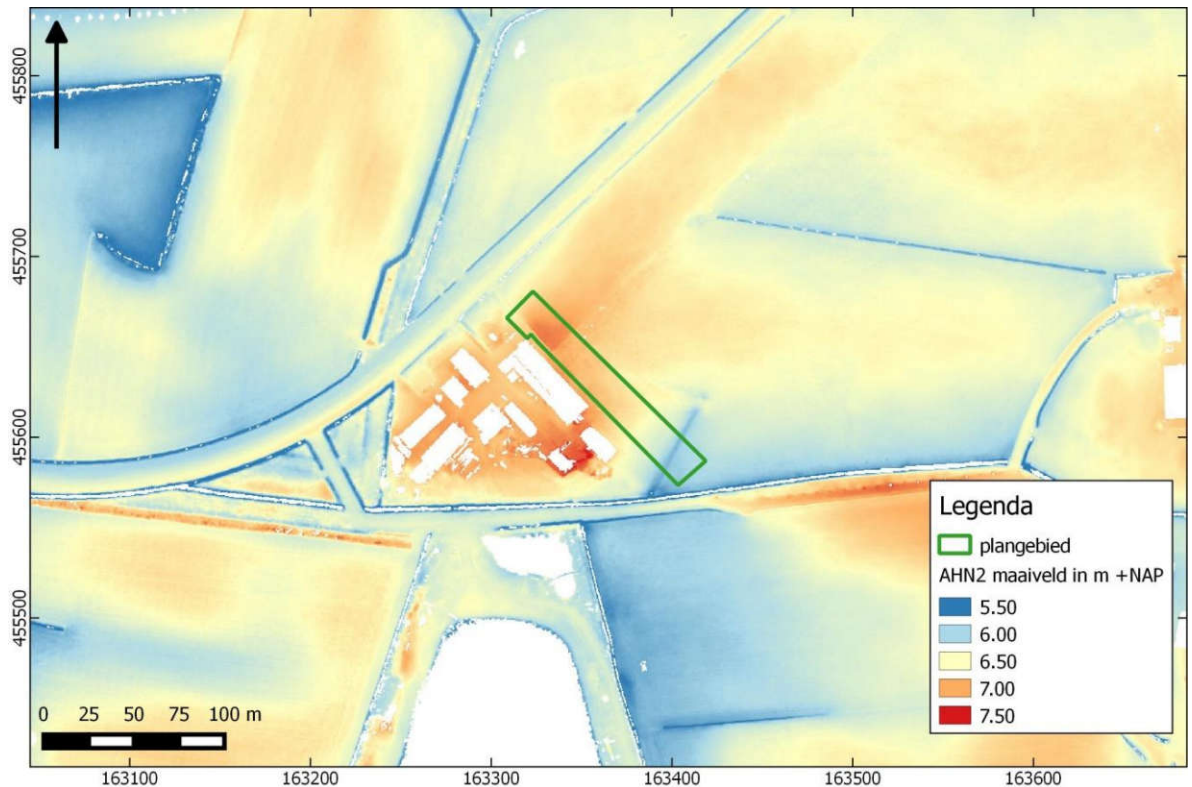
De geomorfologische kaart is afgebeeld in bijlage 3. Op deze kaart is te zien dat het plangebied ligt in een gebied in een dekzandlandschap dat ter plaatse bestaat uit een vlakte van (ten dele) verspoelde dekzanden (code 2M9)

Bijlage 4 toont de bodemkaart. Deze kaart laat zien dat het plangebied met het noordelijke deel ligt in op een dekzandrug met een laarpodzol (cHn23) en met het zuidelijke deel in een zone met beekeerdgronden (pZg23) met vrij hoge grondwaterstanden (GW III). Dit bodemtype is ontstaan in lemig fijn zand. Het eerddek bovenop de lemige zanden is een restant van een veenpakket.

Afb. 2.17 Reconstructie van de maximale uitbreiding van veengebieden in de Gelderse Vallei op basis van de huidige bodemgesteldheid, gekarteerde veenresten en archeologische waarnemingen. Tevens aangegeven staan binnen het stroomgebied van de Eem de restanten van broekgebieden en lokale hoogveenkeultjes zoals die op negentiende-eeuwse kaarten staan aangegeven (bronnen: Bodemkaart van Nederland 1:50.000).

Afbeelding 4. Paleogeografische kaart van de Eemvallei bij de maximale uitbreiding van het veen rond de 11^e eeuw (bron: Scholte Lubberink et al. 2015)

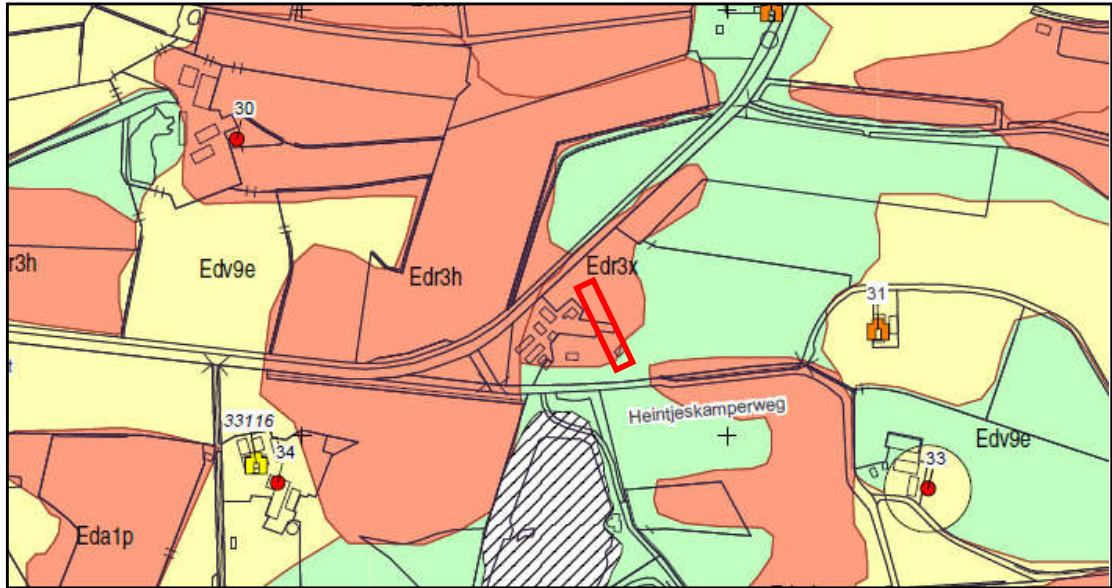
Afbeelding 5. Het AHN. Het plangebied ligt op een verhoging die mogelijk duidt op een dekzandrug, maar wellicht ook (deels) kan zijn ontstaan door antropogene ophoging (plaggendek).

Op het AHN is te zien dat het plangebied op een verhoging in het landschap ligt, schijnbaar op een dekzandrug die zich in noordoostelijke richting uitstrekt. Het is denkbaar dat het oorspronkelijk een vrij lage dekzandrug was die als gevolg van plaggenbemesting is opgehoogd.

2.3 ARCHEOLOGIE

Bijlage 5 toont de locaties van de bekende archeologische waarden en de uitgevoerde archeologische onderzoeken in de omgeving van het plangebied. Binnen een straal van 500 meter liggen geen vindplaatsen. Ook is er geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

Op de gemeentelijke archeologische waardenkaart ligt het plangebied in een zone met een hoge archeologische verwachtingswaarde, aangeduid met de code Edr3x (relatief hoge dekzandruggen en -koppen, zie onderstaande afbeelding). Deze aanduiding is nogal afwijkend van hetgeen op basis van de geomorfologische en de bodemkaart ten aanzien van het landschap valt af te leiden. In tegenstelling tot deze kaarten wordt namelijk met de verwachtingskaart verondersteld dat er relatief hoge dekzandverhogingen aanwezig zijn terwijl de geomorfologische en bodemkundige kaart juist een relatief laag en nat stuk landschap suggereren. De contour van de eenheid Edr3x rond het plangebied valt wel samen met de hoogte zoals we die in het AHN zien. Dit is echter verklaarbaar omdat bij het vervaardigen van de verwachtingskaart gebruik is gemaakt van het AHN.

Afbeelding 6. Uitsnede uit de gemeentelijke archeologische waardenkaart. Plangebied in rood.

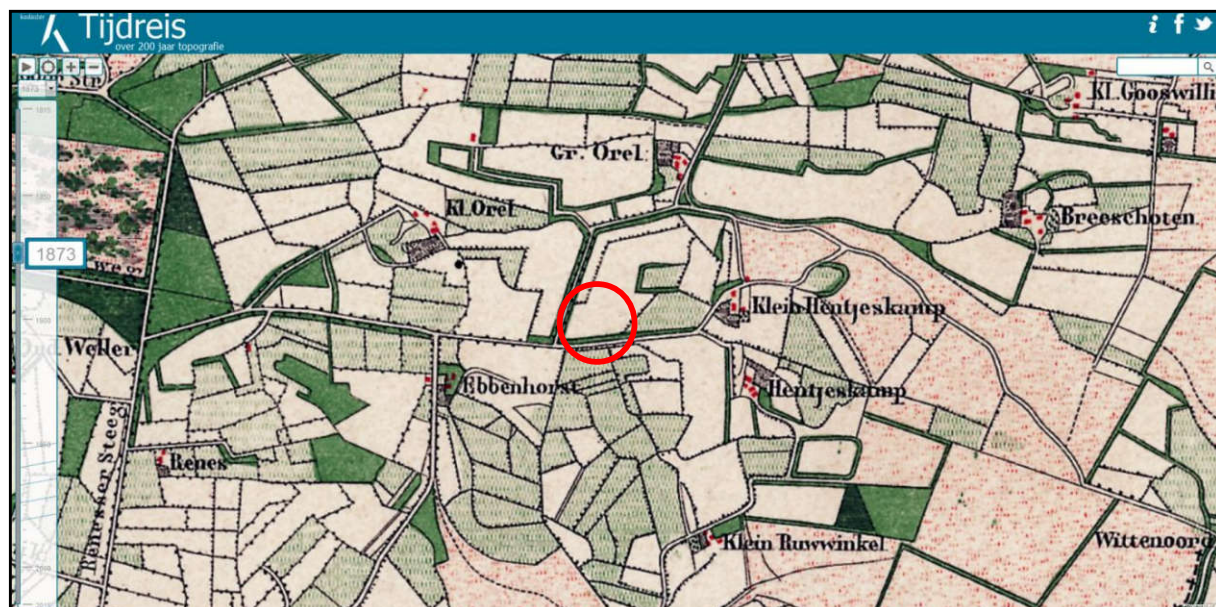
In de omgeving van het plangebied zijn binnen een straal van 500 meter geen waarnemingen of AMK-terreinen geregistreerd

2.4 HISTORIE

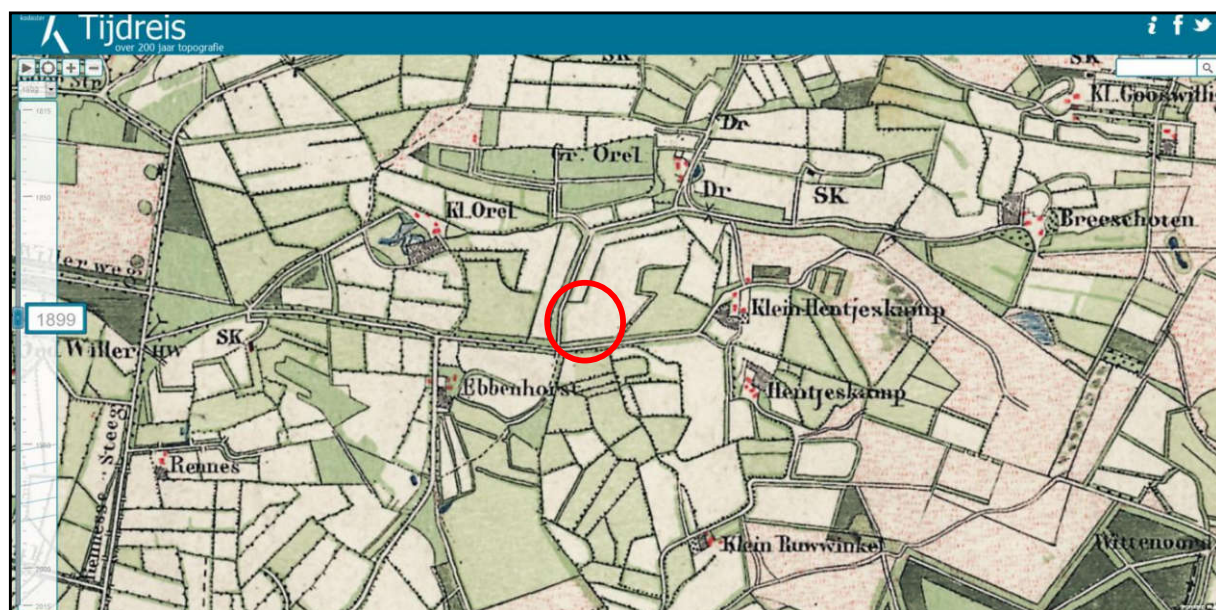
Op de kadastrale minuutplan zien we dat er ter plaatse van het plangebied geen bebouwing aanwezig is. Via een aantal topografische kaarten uit de tussenliggende perioden tot aan het heden zien we dat er steeds sprake was van een perceel dat aanvankelijk als bouwland en – en zo rond het midden van de vorige eeuw als grasland in gebruik was. Het erf waarbij het onderzoek plaatsvindt is rond het midden van de vorige eeuw gesticht (*Nieuw Heintjeskamp*).

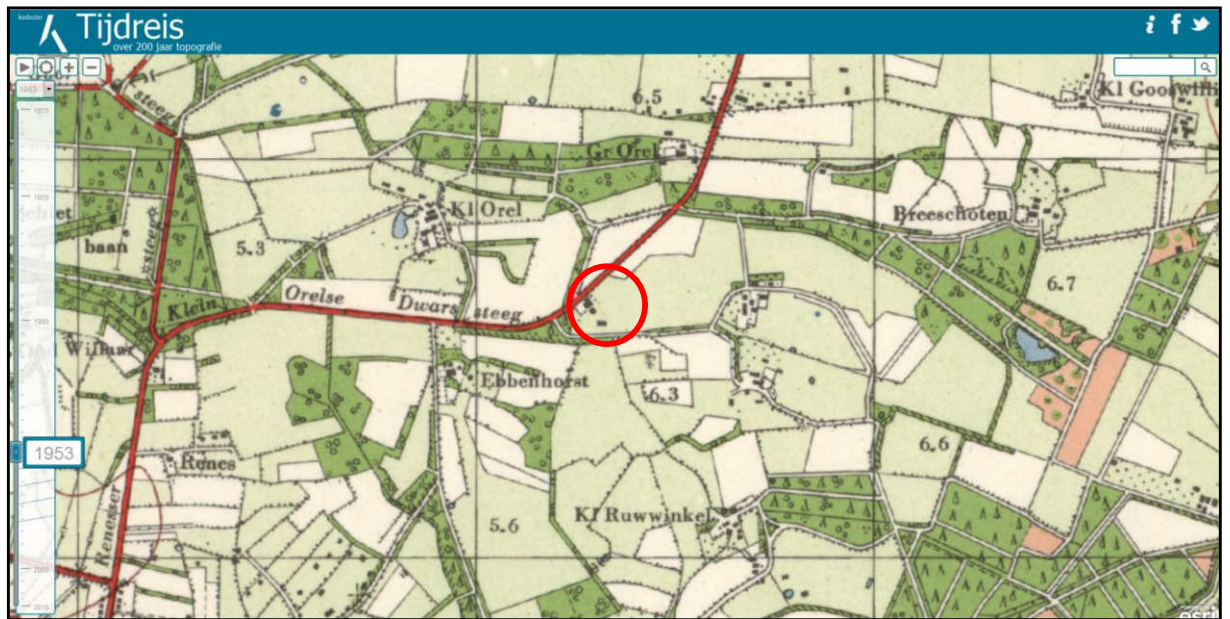
Afbeelding 7. Uitsnede uit kadastrale minuutplan rond 1830. Plangebied binnen rode cirkel.

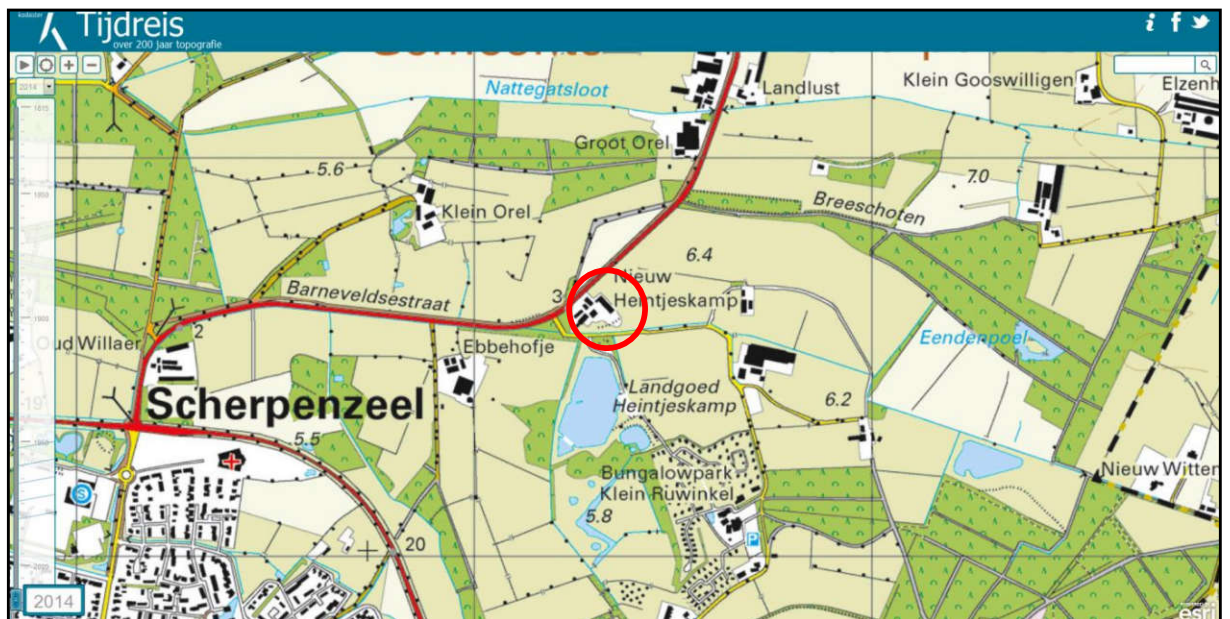
Afbeelding 8. Uitsnede uit topografische kaart rond 1873. Plangebied binnen rode cirkel.

Afbeelding 9. Uitsnede uit topografische kaart rond 1900. Plangebied binnen rode cirkel.

Afbeelding 10. Uitsnede uit topografische kaart rond 1950. Plangebied binnen rode cirkel.

Afbeelding 11. Uitsnede uit topografische kaart rond 2014. Plangebied binnen rode cirkel.

Op de Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME) zien we dat het plangebied ten oosten van de voormalige Grebbelinie ligt. Er zijn op deze kaart geen vermeldingen van militair erfgoed in het plangebied of de directe nabijheid.

2.5 CONCLUSIES

Het plangebied ligt in een gebied dat op basis van bodemkundige en geomorfologische kenmerken in een overwegend laag en nat landschap lag. Het is denkbaar dat er in kleine laagtes en depressies ooit veen aanwezig is geweest maar een omvangrijk veendek is er vermoedelijk nooit geweest. Op de gemeentelijke beleidskaart is te zien dat het

plangebied in een gebied ligt dat schijnbaar hogere dekzandopduikingen heeft. Op het AHN is te zien dat er inderdaad een hoogte aanwezig is die duidt op een dekzandrug. Mogelijk is er tevens sprake van een antropogeen dek (plaggendek). In hoeverre dit het geval is zal met booronderzoek getest kunnen worden. Binnen het onderzoeksgebied zijn geen bekende archeologische waarden geregistreerd. Wel zijn er in de omgeving maar drie van oorsprong middeleeuwse erven bekend. Vaak liggen in de directe omgeving van erven die in de late middeleeuwen vermeld zijn, nog oudere voorgangers. Deze zijn dan veelal te vinden op nabijgelegen hogere dekzandruggen die na de verplaatsing van het erf op de huidige locatie als bouwland in gebruik raakten. Tot in het midden van de vorige eeuw was het plangebied onbebouwd, tot aan de stichting van het erf *Nieuw Heintjeskamp* dat nu nog bestaat.

2.6 VERWACHTINGSMODEL

Gezien de bodemkundige en geomorfologische gegevens en het AHN kan er ter plaatse van het plangebied een dekzandrug aanwezig zijn die omsloten wordt door lagere en van nature nattere gronden. Op basis van het AHN is het een relatief kleine dekzandrug. Op dergelijk relatief kleine dekzandruggen in de Gelderse Vallei kunnen hoofdzakelijk de resten en sporen van kampementen van laat-paleolithische en mesolithische jager-verzamelaars worden aangetroffen. Deze zijn in de lagere gebieden van de Gelderse Vallei nog weinig aangetroffen.² Door de vernatting van de Gelderse Vallei die vanaf het Subboreaal optreedt worden voor vroege landbouwers vanaf het Neolithicum de omstandigheden voor vestiging steeds minder gunstig en zijn alleen de grotere dekzandruggen en de flanken van de stuwwallen aan weerszijden van de Vallei nog goede vestigingslocaties.³ In de periode van de vroege middeleeuwen vinden we vestigingen van erven vooral op de grote dekzandruggen maar in de loop van de late middeleeuwen neemt het aantal erven sterk toe en worden ook kleinere dekzandkoppen ontgonnen (kampontginningen). Ook de lagere gebieden worden dan grotendeels ontgonnen⁴.

De gespecificeerde archeologische verwachting is weergegeven in onderstaande tabel.

PERIODE	COMPLEXTYPE	DIEPTELIGGING	KENMERKEN
Steentijd (laat paleolithicum-mesolithicum)	Resten van tijdelijke kampementen	Vanaf maaiveld tot circa 50 cm diepte. Verstoord in bouwvoor of oude akkerlaag. Intact op niveau van resterende E -, B- of BC-horizonten	Vuursteenconcentraties en haardkuilen
Volle en Late Middeleeuwen	Ontginningssporen en verkavelingen	Onder de bouwvoor of plaggendek. Eventueel in en onder oude akkerlaag	Greppels en sloten, mogelijk ook esgreppels

Tabel 2. Gespecificeerde verwachting

² Scholte Lubberink et.al 2015

³ Scholte Lubberink et. Al 2015 p.28, p.30

⁴ CultGis, regio Gelderse Vallei, Keunen 2015

Inventariserend veldonderzoek – verkennende fase, Barneveldsestraat 6 te
Scherpenzeel, gem. Scherpenzeel (Gld.)

HOOFDSTUK

3 VELDONDERZOEK

3.1 BESCHRIJVING ONDERZOEKSMETHODIEK

Het inventariserend veldonderzoek – verkennende fase (verkennend booronderzoek) heeft plaatsgevonden op 12 augustus 2016. De boringen zijn conform het Plan van Aanpak⁵ uitgevoerd. In totaal zijn 6 boringen gezet, waarbij tot een diepte van maximaal 155 cm –mv is geboord. Met een plangebied van circa 3300 m² is daarmee een boordichtheid van 18 boringen per hectare bereikt. De boringen zijn uitgevoerd met behulp van een edelmanboor met een boordiameter van 7 cm. Archeologisch relevante lagen zijn op archeologische indicatoren gezeefd op een zeef met een maaswijdte van 4 mm. De boorgaten zijn naderhand weer gedicht.

De boringen zijn ingemeten met behulp van meetlinten (XY-coördinaten). De maaiveldhoogte (Z-coördinaat) is ontleend aan het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN2). De boorstaten zijn gedocumenteerd en opgesteld met behulp van het softwarepakket Boorstaten!. De boorstaten zijn afgebeeld in bijlage 6; de boorpuntenkaart is weergegeven in bijlage 7.

3.2 RESULTATEN VELDONDERZOEK

3.2.1 LITHOLOGIE EN BODEM

De ondergrond bestaat overwegend uit zwak siltig fijn zand dat als dekzand geïnterpreteerd kan worden. In alle boringen is er sprake van een geroerd pakket met een dikte van 55 tot 120 cm vanaf het maaiveld. In de boringen 1, 2 en 3 is er schijnbaar nog een begraven A-horizont aanwezig op een diepte tussen 55 tot 85 cm (boring 1) en 85 tot 120 cm onder het maaiveld (boring 2). In beide boringen lijkt deze horizont echter ook geroerd te zijn. Restanten van bodemvorming vinden we in de boringen 2, 3 en 4. Het betreft bij boring 4 nog een B-horizont en in de boringen 2 en 3 een BC-horizont. Opmerkelijk is dat er in de boringen 3 en 5 nog aanwijzingen voor veengroei zijn gevonden. In boring 3 is op ongeroerd dekzand nog een laagje veraard veen aanwezig dat echter ook geroerd is. In boring 5 is een laagje venig zand (moerig) aangetroffen. In het aflopende terrein in zuidelijke richting is in boring 5 de ongeroerde bodem siltiger en bevat enkele kleibandjes.

Bodemkundig gezien is er in de boringen met nog resten van bodemvorming sprake van een podzolering. Vermoedelijk zijn er hier van nature veldpodzolgronden aanwezig

⁵ Oude Rengerink 2016

geweest. In de boringen 5 en 6 duiden de hydromorfe kenmerken (roest en het ontbreken van ijzerhuidjes om zandkorrels) er op dat er hier van oorsprong beekeerdgronden aanwezig waren (en eigenlijk nog zijn). Dergelijke bodems ontstonden in gebieden met een hoge grondwaterstand. Dat het in het verleden veel natter is geweest mag ook blijken uit het veenlaagje dat op de dekzandrug is aangetroffen. Aangenomen mag worden dat het om een laagje restveen gaat dat na ontvening is achtergebleven en dat er tot voor de ontvening een aanzienlijk dikker pakket veen lag dat een aanzienlijk deel van de dekzandrug of zelfs geheel heeft overdekt.

Deze bevindingen komen overeen met de op het AHN en de verwachtingskaart aangeduide dekzandrug, waarop boringen 1 t/m 4 liggen, die in zuidelijke richting afloopt en overgaat in lager gronden. Op de dekzandrug is vermoedelijk een pakket grond opgebracht waarbij deels nog een oorspronkelijke A-horizont is omgezet en afgedekt. Gezien het voorkomen van veenresten in boring 3, nog op de dekzandrug, is er ook nog een kleine depressie aanwezig. Omdat de bovenkant van dit veenlaagje op circa 6,10 m +NAP ligt en waarschijnlijk nog slechts een restant is van een afgegraven veenpakket, mag worden aangenomen dat de betreffende dekzandrug grotendeels bedekt is geweest met veen. Het veen kan al zijn afgegraven in de Late Middeleeuwen. Mogelijk is pas bij de stichting van het erf Nieuw-Heintjeskamp rond 1950 het terrein nog circa 55 tot 85 cm opgehoogd.

3.2.2 ARCHEOLOGIE

Het veldonderzoek heeft geen archeologische indicatoren opgeleverd. Op grond van de bodemgegevens mag worden aangenomen dat de dekzandkop oorspronkelijk lager is geweest (55 tot 85 cm) en vermoedelijk tot in de late middeleeuwen met veen overdekt is geweest. Dat past in de bevindingen uit het bureauonderzoek en hiermee wordt ook het verwachtingsmodel bevestigd waarin voor de perioden tussen het mesolithicum en de late middeleeuwen geen archeologische vindplaatsen worden verwacht. Voor wat betreft vindplaatsen uit het laat paleolithicum en mesolithicum komt de dekzandrug nog in aanmerking maar als dan nog rekening wordt gehouden met het gegeven dat deze nog meer dan een halve meter lager moet zijn geweest, dan is er al nauwelijks sprake van een aanmerkelijke verhoging in het landschap. Bovendien is er, met uitzondering van boring 4 waarin nog een restant van een B-horizont is waargenomen, sprake van een sterke verstoring van het oorspronkelijke bodemprofiel. Mocht er al een vindplaats uit genoemde perioden aanwezig zijn, dan zal deze ook sterk zijn verstoord.

HOOFDSTUK

4 CONCLUSIE

Op basis van het bureauonderzoek is gesteld dat het plangebied ligt op een dekzandrug in een van oorsprong relatief laag en nat landschap. Vermoedelijk moeten grote delen van dit landschap met veen overdekt zijn geweest. Qua archeologische verwachting werd alleen gerekend met de kans op de aanwezigheid van vindplaatsen uit het laat-paleolithicum en het mesolithicum en mogelijk ontginningssporen en verkavelingssporen vanaf de volle middeleeuwen.

Uit het verkennend booronderzoek blijkt dat er ter plaatse van de dekzandrug sprake is van een ophogingspakket, deels liggend op een begraven (en geroerde) A-horizont. Gezien het ophogingspakket is de dekzandrug van nature zeker een halve meter lager geweest waardoor er nauwelijks nog sprake is van een aanzienlijke verhoging in het gebied. Het oorspronkelijke bodemprofiel is grotendeels tot in de BC-horizont en deels in de C-horizont geroerd. Op grond van de aanwezigheid van veenresten is het vrijwel zeker dat de dekzandrug overdekt is geweest met veen.

De bevindingen passen in het verwachtingsmodel. Tussen de perioden van het mesolithicum tot en met de volle middeleeuwen worden er geen archeologische vindplaatsen verwacht. Bovendien zal de oorspronkelijk vrij lage dekzandrug ook in voorgaande perioden niet een zodanig verhoging in het landschap zijn geweest om voor de toenmalige jagers-verzamelaars een tijdelijke vestigingsplaats te vormen. Mochten er dan nog alsnog eventueel een vindplaats uit die perioden aanwezig zijn, dan zal die vanwege de verstoring van de top van de zandrug ook sterk zijn verstoord.

Er zijn bij het verkennend veldonderzoek ook geen archeologische indicatoren aangetroffen. Dit is vanwege de ingezette methode voor verkennend onderzoek ook niet goed mogelijk vanwege de boordichtheid en het beperkte volume van de 7 cm diameter boorkernen. Voor wat betreft de verwachting voor laatmiddeleeuwse ontginnings- en verkavelingssporen kunnen er met het uitgevoerde booronderzoek geen aanwijzingen voor worden gevonden. Voor zover die aanwezig zijn is de archeologische waarde gering en leidt de bouw van de pluimveestal niet tot aanzienlijke aantasting van deze zich over een groter areaal uitstrekkende sporen.

HOOFDSTUK

5 SELECTIEADVIES

Op grond van de conclusies van het onderzoek kan de archeologische verwachting worden bijgesteld naar laag. De kans dat er een behoudenswaardige vindplaats aanwezig is erg laag.

Laagland Archeologie adviseert om met dit onderzoek het onderzoekstraject te beeindigen. Verder onderzoek wordt niet nodig geacht en het plangebied kan worden vrijgegeven voor de voorgenomen ontwikkeling.

De implementatie van deze aanbeveling is in handen van de bevoegde overheid, de **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**Scherpenzeel. De gemeente wordt hierin vertegenwoordigd door haar archeologisch deskundige, dhr. P. Schut van de omgevingsdienst De Vallei.

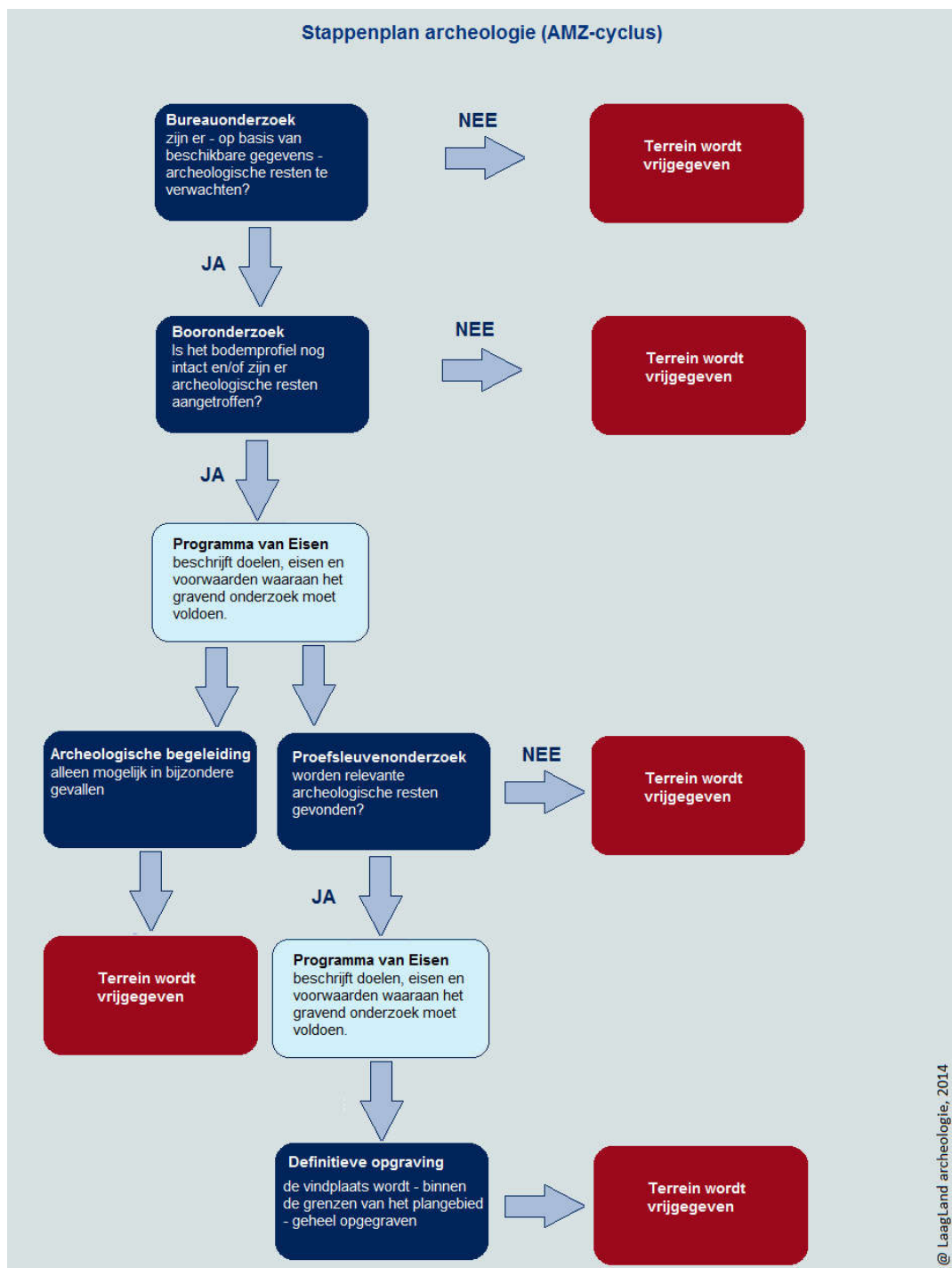
literatuur

- Bakker, H. de & J. Schelling, 1989. *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland*. Stating Centrum Wageningen.
- Oude Rengerink, J.A.M., 2016. Plan van Aanpak IVO-V Barneveldseweg 6 te Scherpenzeel
- Bosch, J.H.A., 2008: Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1. Op basis van de Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 5.2. Deltares-rapport 2008-U-R0881/A.
- Haartsen, A., 2009., *Ontgonnen verleden*. Regiobeschrijvingen provincie Gelderland. Bureau Lantschap & Ministerie LNV. Rapport DK nr. 2009/dk116-F
- Mulder, E.F.J. de., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989: Nederlandse Norm NEN 5104, *Classificatie van onverharde grondmonsters*, Nederlands Normalisatie-instituut Delft.
- Scholte Lubberink, H.B.G., L.J. Keunen en N.W. Willemse, 2015. Op het kruispunt van de vier windstreken. Synthese Oogst voor Malta onderzoek de Gelderse Vallei (Utrechts-Gelders zandgebied). RCE NAR 48
- Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen en M. Verbruggen, 2012. Leidraad Inventariserend veldonderzoek; Deel: karterend booronderzoek. SIKB.
- Vos, P. & S. de Vries 2013: 2^e generatie palaeogeografische kaarten van Nederland (versie 2.0). Deltares, Utrecht. Op 15 mei 2015 gedownload van www.archeologieinnederland.nl.

Overige bronnen

- ArchisIII
- www.boorstaten.nl
- www.topotijdreis.nl
- Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME): www.ikme.nl
- Bodemkaart en geomorfologische kaart: Gelderland, kaarten en cijfers; Historisch landschap, historische stedenbouw en archeologie. <https://www.gelderland.nl/Kaarten-en-cijfers>

BIJLAGE 1 AMZ-CYCLUS

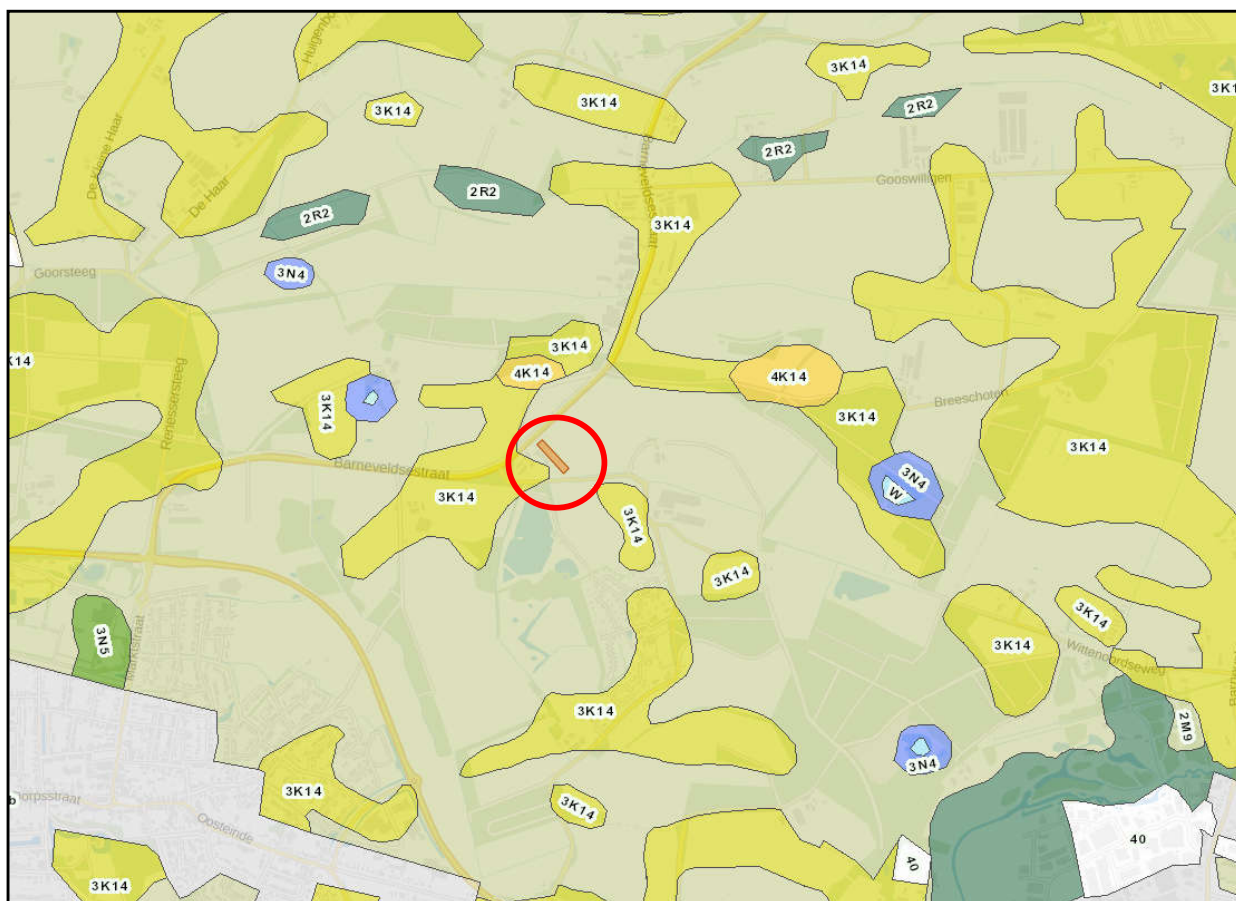

BIJLAGE 2 ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

Archeologische perioden			Datering
Nieuwe tijd	C		1795
	B		1650
	A		1500
Middeleeuwen	Laat		1250
	Vol		1050
	vroeg	Ottoons	900
		Karolingisch	725
		Merovingisch	450
Romeinse tijd	Laat		270
	Midden		70 na Chr.
	Vroeg		15 voor Chr.
Prehistorie	Ijzertijd	Laat	250
		Midden	500
		Vroeg	800
	Bronstijd	Laat	1100
		Midden	1800
		Vroeg	2000
	Neolithicum	Laat	2850
		Midden	4200
		Vroeg	4900/5300
	Mesolithicum	Laat	6450
		Midden	8640
		Vroeg	9700
	Paleolithicum	Jong	35.000
		Midden	250.000
		Oud	
© Monolithisch archeologie 2013			

BIJLAGE 3 GEOMORFOLOGISCHE KAART

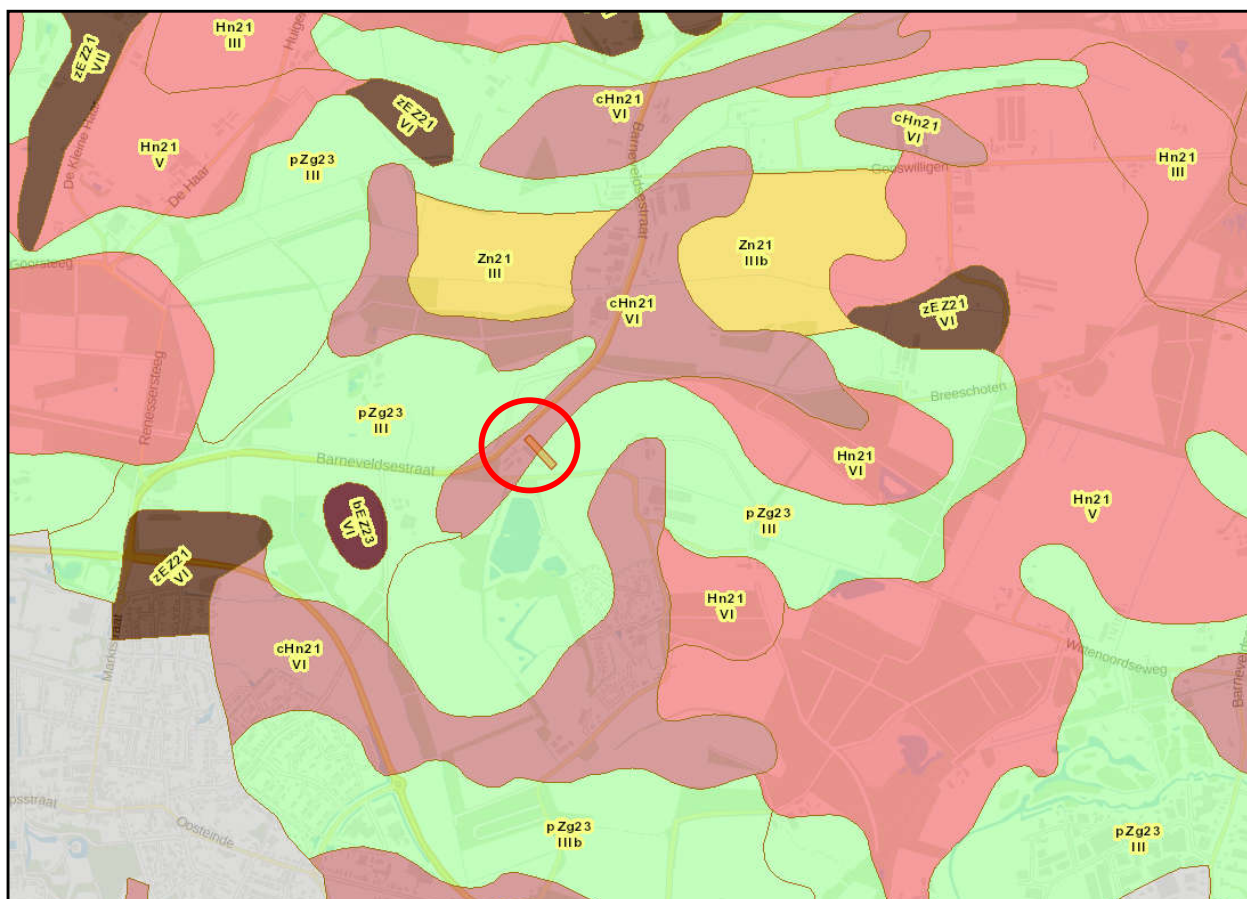
Plangebied aangeduid binnen de rode cirkel

Bron: RCE, ARCHIS 3

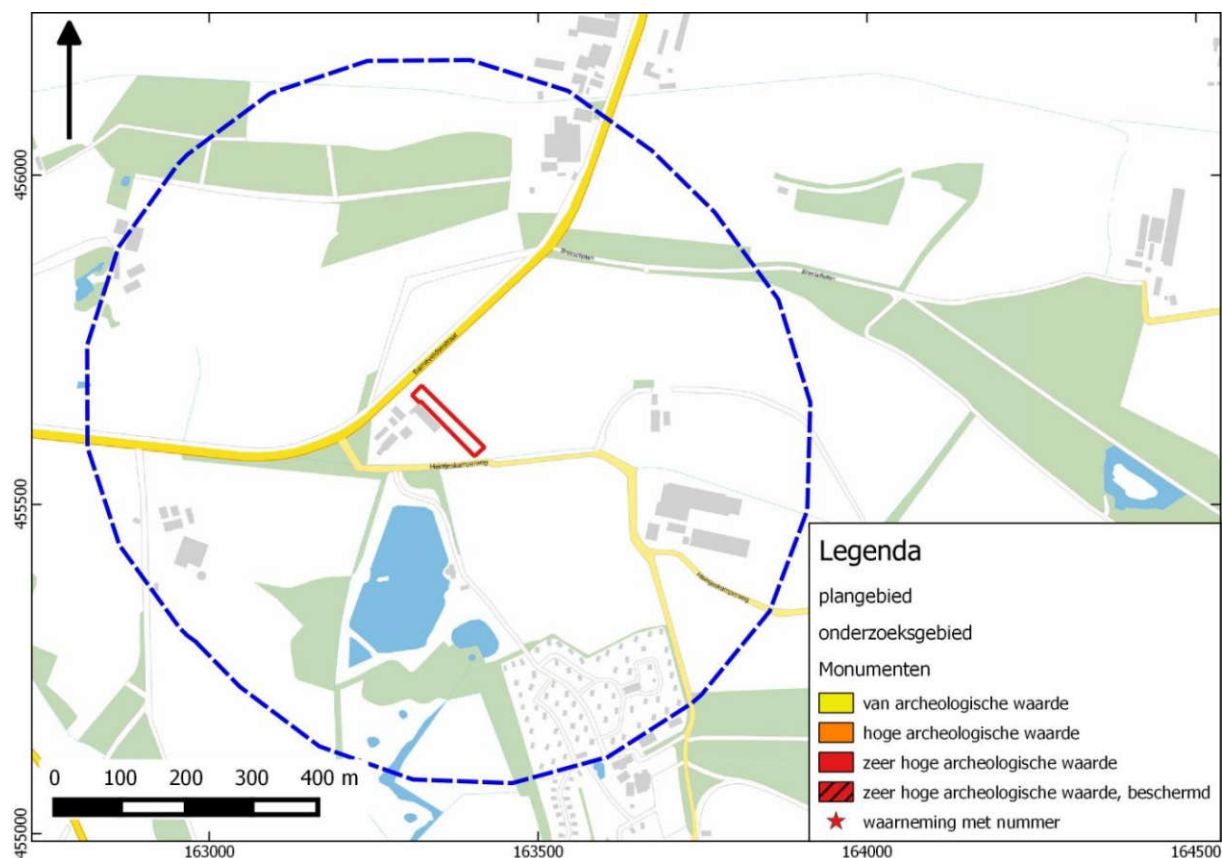
BIJLAGE 4 BODEMKAART

Plangebied aangeduid binnen de rode cirkel

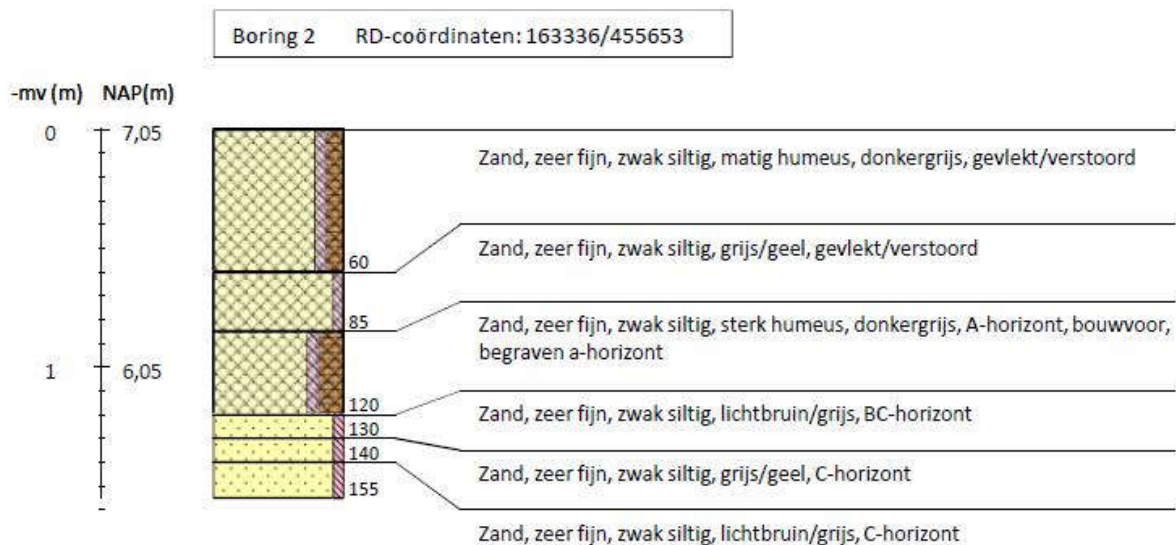
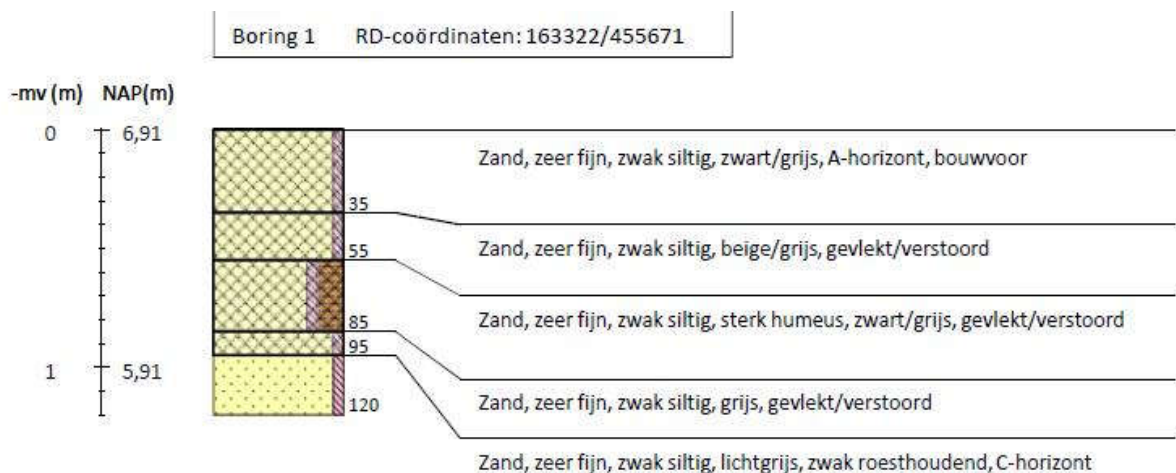

Bron: RCE, ARCHIS 3

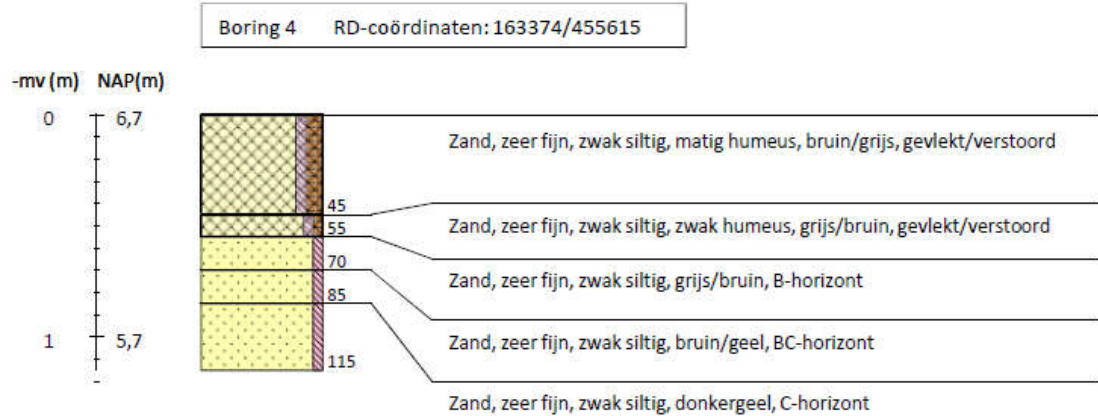
BIJLAGE 5 WAARNEMINGEN, AMK-TERREINEN EN ONDERZOEKSMELDINGEN

BIJLAGE 6 BOORSTATEN

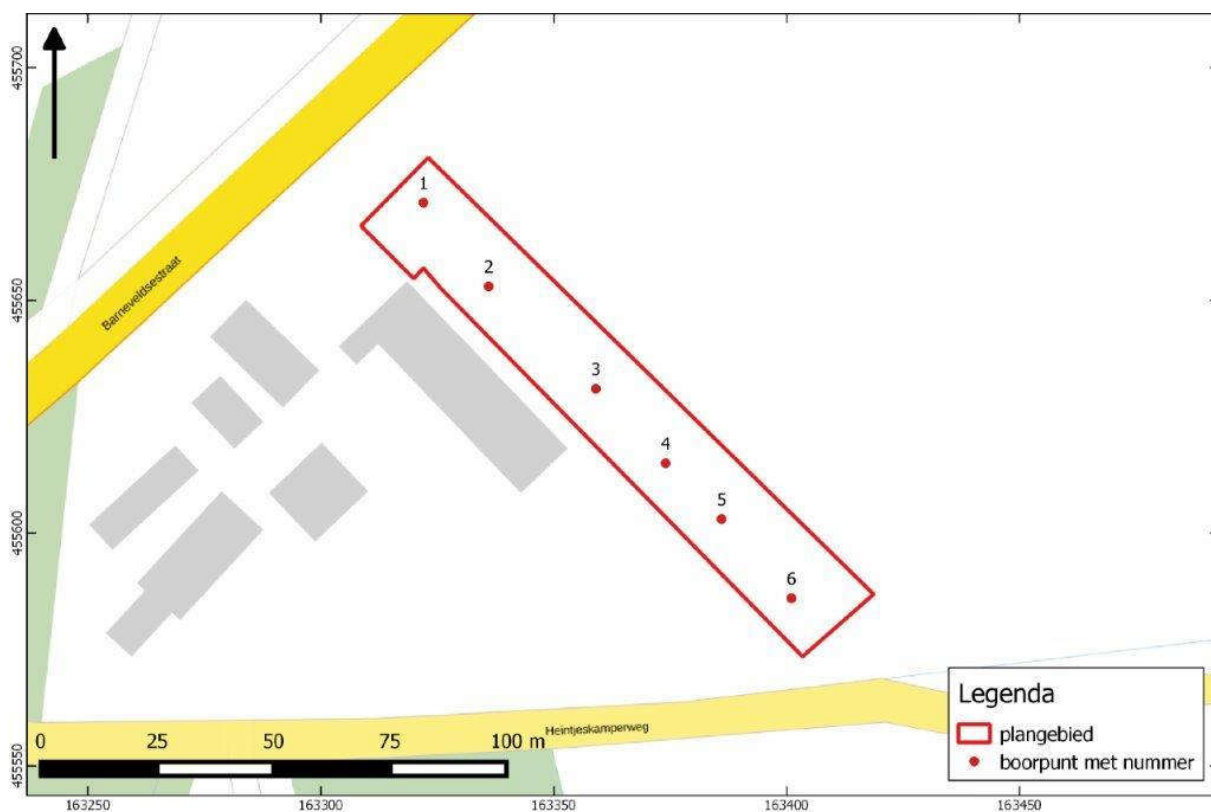
Inventariserend veldonderzoek – verkennende fase, Barneveldsestraat 6 te Scherpenzeel, gem. Scherpenzeel (Gld.)

Inventariserend veldonderzoek – verkennende fase, Barneveldsestraat 6 te Scherpenzeel, gem. Scherpenzeel (Gld.)

BIJLAGE 7 BOORPUNTENKAART

Inventariserend veldonderzoek – verkennende fase, Barneveldsestraat 6 te Scherpenzeel, gem. Scherpenzeel (Gld.)